

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Сучасна Україна докладає значних зусиль для входження в європейський і науковий простори. Освітня галузь потребує узгодження різних компонентів вітчизняної реформи із загальноприйнятими стандартами, що відповідають найкращим світовим зразкам.

28 вересня 2017 року набрав чинності ухвалений парламентом і підписаний президентом України новий базовий Закон «Про освіту». Варто зазначити, що чи не вперше у вітчизняній історії в розробленні й обговоренні проекту закону взяли участь не лише освітяни й представники органів влади, а й учні, батьки, незалежні експерти, роботодавці, міжнародні організації. У цьому контексті доречно буде згадати невдалу спробу інвестування у 2010 році Марком Цукербергом 100 млн. доларів у реорганізацію й реформування публічних шкіл Ньюарка (США). Упровадження змін не передбачало обговорення з місцевою адміністрацією, батьками учнів, тому план засновника Facebook провалився. Саме відсутність взаємодії з учасниками освітнього процесу, на думку іншого фінансового магната – Білла Гейтса, призвели до поразки. Усвідомлюючи необхідність змін у державних школах, засновник Microsoft оголосив про інвестування в них 1,7 млрд. доларів. Однак, на відміну від Марка Цукерберга, Білл Гейтс планує почати реформу освіти зі взаємодії з адміністрацією шкіл, батьками, учнями, таким чином визнаючи, що лише спільними зусиллями всіх учасників освітнього процесу можна творити майбутнє освіти [1]. Отже, залучення широкого кола осіб до обговорення положень українського Закону «Про освіту» є виправданим і прогресивним кроком.

У процесі розроблення концептуальних засад зазначеного закону бралися до уваги «Концепція розвитку освіти України на період 2015 – 2025 років», підготовлена Стратегічною дорадчою групою «Освіта» в рамках спільного проекту Міжнародного фонду «Відродження» та Благодійного фонду «Інститут розвитку освіти», а також «Концепція середньої загальноосвітньої школи України» Національної академії педагогічних наук України, «Візія нової української школи», підготовлена активними представниками вчительської спільноти EdCamp Ukraine.

Після набрання чинності Закону «Про освіту» низка європейських країн-сусідів, зокрема Угорщина та Румунія, висловили незадоволення «мовною» статтею, яка передбачає, що школи національних меншин в Україні повинні будуть збільшити частку викладання предметів

державною, тобто українською, мовою. Така позиція зазначених країн безпідставна і має політичне забарвлення, адже новий Закон України «Про освіту» не суперечить європейським нормам, зокрема положенням Європейської хартії регіональних мов і мов національних меншин (European Charter for Regional or Minority Languages) та Рамковій конвенції про захист національних меншин (Framework Convention for the Protection of National Minorities), а окремі його положення відповідають практикам багатьох країн-членів ЄС.

Нові освітні стандарти ґрунтуються на «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей ціложиттєвої освіти» (2006 р.), хоч і не обмежуються ними. Новий Закон «Про освіту» зорієнтовує на розвиток компетентнісного навчання: у ньому зазначено компетентності й наскрізні вміння, якими має володіти випускник школи. Потреба в наблизенні до практики змісту освіти та її методики зумовила виокремлення 10 ключових компетентностей:

- спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами;
- спілкування іноземними мовами;
- математична грамотність;
- компетентності в природничих науках і технологіях;
- інформаційно-цифрова компетентність;
- уміння навчатися впродовж життя;
- соціальні і громадянські компетентності;
- підприємливість;
- загальнокультурна грамотність;
- екологічна грамотність і здорове життя [2, с.13].

Зазначені компетентності діти поступово набуватимуть на різних етапах освіти під час вивчення різних предметів, проте всі компетентності мають спільні вміння, зокрема: читати й розуміти прочитане, усно й письмово висловлювати думку, логічно обґрунтовувати позицію, критично мислити, проявляти ініціативу, оцінювати ризики та приймати рішення, конструктивно керувати емоціями, співпрацювати в команді, застосовувати емоційний інтелект тощо.

Новий Закон «Про освіту» також уперше запроваджує на законодавчому рівні розмаїття форм здобуття освіти: передбачено дистанційну, мережеву, змішану форми здобуття освіти в інституціях; екстернатну й сімейну (домашню) форми індивідуальної освіти; педагогічний патронат з належним визнанням результатів такого навчання.

Пріоритетними в українській освіті стають педагогіка партнерства й дитиноцентризм. Місія педагога, школи і батьків – допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти й можливості кожної дитини на засадах партнерства. Це можливо завдяки застосуванню таких засобів

персоналізації навчального досвіду, як робота за індивідуальними планами, окремими навчальними траєкторіями, у рамках індивідуальних дослідницьких проєктів тощо, які уже давно практично впроваджуються у багатьох зарубіжних освітніх системах. Нарешті метою шкільної освіти буде не накопичення учнями суми знань, а виявлення індивідуальних нахилів та здібностей кожної дитини задля подальшого цілеспрямованого розвитку й профорієнтації. Це передбачає тісну взаємодію як з батьками, так і з позашкільними навчальними закладами освіти.

В умовах європейського вектору освіти України та з метою практичної реалізації вищезазначеного в 2015 році було запущено 5-річну експериментальну програму «Тьюторська технологія як засіб реалізації принципу індивідуалізації в освіті», за якою працюють деякі школи та ВНЗ у Дніпропетровській, Київській, Тернопільській та Харківській областях. Сьогодні тьюторинг є ефективним методом роботи з дітьми та молоддю, який ґрунтується на найкращих світових досягненнях в галузі освіти. Тьюторинг зорієнтований на індивідуальні потреби й схильності дітей, дає можливість визначати та розвивати в них сильні сторони. Завдання тьютора полягає в побудові освітнього простору як простору прояву пізнавальних ініціатив та інтересів учнів. Активно пропагують тьюторство і діляться досвідом тьюторської діяльності вчителі й учні київської приватної школи «Афіни»: створено International Academy of Tutoring, відкрито набір у Школу тьюторів, проведено I Міжнародний Конгрес Тьюторингу (20 – 21 жовтня 2017 року).

Відповідає європейським стандартам перехід України від 11-річного до 12-річного 3-рівневого навчання в школі (початкова, базова середня, профільна середня школа), адже в усіх європейських країнах мінімальна тривалість здобуття повної загальної середньої освіти становить 12 – 14 років. Також уперше держава гарантує автономію закладів освіти (академічну, організаційну, кадрову, фінансову) й забезпечує принцип свободи вибору в освіті. Якщо батьки виявлять бажання віддати дитину в приватний заклад згідно з власними світоглядними та релігійними переконаннями, держава спрямує туди кошти, виділені на навчання цієї дитини.

Отже, модернізація й реформування освітнього простору України – тривалий процес, який уже почався. Освіта стає пріоритетним напрямом інвестування як у всьому світі, так і в нашій державі. Положення нового Закону «Про освіту» цілком задовольняють вимоги часу побудувати процес навчання за принципом пошуку відповідей на запитання «Чого я хочу в цьому житті?», «Що треба знати й уміти, аби досягти мети?», «Як цього навчитися?».

Література:

1. Гоголадзе О. Билл Гейтс інвестує 1,7 млрд в государственные школы / О. Гоголадзе. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <https://hightech.fm/2017/10/24/bill-gates-1-billion-public-schools>
2. Проект для обговорення. Нова школа. Простір освітніх можливостей. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/08/17/mon.pdf>

Ілюхіна О.М.

Маріупольський державний університет

ЯВИЩА СИНОНІМІЇ НА ПОЗНАЧЕННЯ НАЗВ ЇЖІ ТА НАПОЇВ

Найпоширеніший погляд на сутність синонімів визнає синонімами близькі за значенням слова, які містять у своїй семантиці ті чи інші відмінності, слова, які відрізняються один від одного відтінками позначуваних понять, емоційно стилістичним забарвленням, сферою вживання або одночасно деякими ознаками.

Вивчення синонімії в лексико-семантичній сфері безпосередньо пов'язано з вирішенням таких проблем, як:

1. Проблема значення слова та вживання.
2. Проблема семантичної моно- та поліваріантності.
3. Проблема семантичного ряду.

За визначенням О.С. Ахманової, синонімами визначаються «ті члени тематичної групи, які:

а) належать до однієї і тієї ж частини мови;

б) настільки близькі за значенням, що їх правильне вживання в мові вимагає чіткого знання семантичних відтінків та стилістичних ознак, що розрізняють їх» [1, с.76].

Як відомо, слова не є замкненими мовними одиницями. Кожна лексична одиниця вступає в системі словникового складу в різноманітні зв'язки з іншими лексичними одиницями, які певним чином впливають на її семантику.

Не новим є положення про те, що семантична своєрідність слова найяскравіше розкривається саме при зіставленні з іншими словами, синонімічними з ними, де слово не ізольоване від інших лексичних одиниць. У мовознавстві давно підкреслювалась необхідність вивчати не кожне окремо узятє слово, а групи слів, семантично пов'язаних одне з одним.

Синонімію зазвичай розглядають як систему взаємовідносин слів на основі семантичної спільності, яка виявляється в мові впродовж тривалого періоду її історичного розвитку.